

MĚSTO KRÁTKÝCH VZDÁLENOSTÍ JAKO PRŮŘEZOVÝ PRINCIP POLITIK MMR

Věra-Karin Brázová, Karel Wirth

Článek představuje, jak je princip města krátkých vzdáleností promítnut do strategických a koncepčních dokumentů Ministerstva pro místní rozvoj. Ukazuje, že tento přístup není izolovaným konceptem, ale průřezovým principem podporujícím udržitelný rozvoj, kvalitu života a odolnost sídel prostřednictvím nástrojů urbánní politiky, Smart Cities a územního plánování.

Koncept „města krátkých vzdáleností“ (v mezinárodním kontextu též 15-minute city) patří k výrazným tématům evropské urbánní politiky. Jeho princip je jednoduchý: každodenní potřeby – bydlení, práce, vzdělávání, zdravotní péče, nákupy či volnočasové aktivity – by měly být dostupné v docházkové nebo krátké cyklistické vzdálenosti od místa bydliště.

Princip města krátkých vzdáleností v podmínkách České republiky lze chápat jako propojení tří vzájemně podmíněných pilířů: prostorové struktury sídel, udržitelné (zejména aktivní) mobility a dostupnosti každodenních služeb. Ačkoli pojem není v českých strategických dokumentech vždy používán explicitně, jeho principy jsou v nich dlouhodobě přítomny. Téma je současně rozpracovááno i na evropské úrovni, například v rámci iniciativy EIT Urban Mobility¹, která poskytuje metodické nástroje pro hodnocení dostupnosti služeb a podporu implementace principů města krátkých vzdáleností v praxi.

Koncept města krátkých vzdáleností je vhodné nejdříve zasadit do rámce Zásad urbánní politiky (2023)², které představují koncepční dokument Ministerstva pro místní rozvoj (MMR) pro udržitelný rozvoj měst a metropolitních oblastí. Ačkoli zásady pojem explicitně nepoužívá-

jí, jejich důraz na integrované plánování, kvalitu veřejného prostoru a podporu udržitelné městské mobility s ním úzce souzní. Dokument akcentuje kompaktní rozvoj sídel, omezení negativních dopadů suburbanizace a provázanost funkcí bydlení, práce a služeb. Důraz na veřejnou, pěší a cyklistickou dopravu a kvalitní veřejný prostor přispívá ke snižování závislosti na individuální automobilové dopravě a podporuje každodenní dostupnost funkcí města.

Princip města krátkých vzdáleností je ukotven v Koncepti Smart Cities – odolnost prostřednictvím SMART řešení pro obce, města a regiony (2021)³ jako jeden ze sedmi principů SMART řešení. Vychází z předpokladu, že služby a funkce, které lze zajistit lokálně, mají být dostupné v co nejkratší vzdálenosti při respektování pravidla 3E (hospodárnost, efektivnost, účinnost). Nejde pouze o fyzickou blízkost, ale o systematické posilování dostupnosti služeb a funkcí v místě. Koncepce tento princip zasazuje do rámce odolnosti (resilience) jako schopnosti území čelit krizím a dlouhodobým výzvám a současně se udržitelně rozvíjet, čímž jej propojuje se strategickým posilováním stability území a kvality života obyvatel.

Princip se promítá napříč všemi třemi pilíři Koncepte – lidé a komunity, lokál-

ní ekonomika a prostředí pro život – důrazem na dostupnost veřejných služeb a komunitního života, podporu místního podnikání a digitální infrastruktury umožňující práci a dostupnost služeb z místa bydliště i rozvoj kvalitního veřejného prostoru a aktivní mobility. Aktualizovaný implementační plán (2024)⁴ tento princip dále konkretizuje prostřednictvím opatření, a tak převádí obecný strategický rámec do konkrétních aktivit.

Principy, z nichž vychází koncept města krátkých vzdáleností, najdeme také obsaženy v zastřešujícím národním strategickém dokumentu v oblasti územního plánování – Politice územního rozvoje České republiky (PÚR ČR)⁵, zejména v kapitole k celostátním prioritám územního plánování. Přínosem v této oblasti byla rovněž aktualizace kapitoly 3 v rámci Změny č. 8 PÚR ČR (závazná od 1. 10. 2025), ve které byla nově stanovena koncepce Sídelní struktury včetně vymezení kategorií vyšších a středních center osídlení.

Obecně PÚR ČR akcentuje polycentrický rozvoj osídlení, efektivní využívání zastavěného území a provázanost bydlení, pracovních příležitostí a občanské vybavenosti. Tyto zásady vytvářejí předpoklady pro každodenní dostupnost funkcí města bez nadměrné závislosti na

¹EIT. 2025. *EIT Urban Mobility: Mastering mobility with the 15-minute city*. [on-line]. European Institute of Innovation & Technology. Dostupné z: <https://www.eiturbanmobility.eu/knowledge-hub/mastering-mobility-with-the-15-minute-city/>.

²MMR. 2023. *Zásady urbánní politiky – Aktualizace 2023*. [on-line]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/novinky/zasady-urbanni-politiky-%E2%80%93-aktualizace-2023>.

³MMR. 2021. *Koncepce Smart Cities – odolnost prostřednictvím SMART řešení pro obce, města a regiony*. [on-line]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mmr/strategie/koncepce-smart-cities-odolnost-prostrednictvim-smart-reseni-pro-obce-mesta-a-regiony>.

⁴MMR. 2022. *Implementační plán Koncepce Smart Cities do roku 2030*. [on-line]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mmr/strategie/implementacni-plan-koncepce-smart-cities-do-roku-2030?typ=tab>.

⁵MMR. 2025. *Politika územního rozvoje České republiky*. [on-line]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/koncepce-a-strategie/politika-uzemniho-rozvoje-ceske-republiky>.

automobilové dopravě; územní plánování je přitom klíčovým nástrojem jejich naplňování prostřednictvím regulace využití území, podpory smíšených funkcí a koordinace veřejné infrastruktury.

Také Politika architektury a stavební kultury České republiky (PASK ČR)⁶ obsahuje cíle související s principem města krátkých vzdáleností. Relevantní cíle zdůrazňují zejména potřebu zajistit přiměřenou dostupnost kvalitní veřejné infrastruktury, dostatečnou vybavenost sídel veřejnými prostranstvími a jejich vzájemné propojení.

V neposlední řadě je potřeba zmínit, že již v roce 2020 MMR certifikovalo metodiku Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury⁷, která je výsledkem projektu TA ČR Beta. Metodika podle druhu veřejné infrastruktury (např. školská a zdravotnická zařízení, sociální služby, kulturní instituce, veřejná zeleň) rozlišuje požadavky na dostupnost časovou (tj. nároky na čas potřebný k dosažení dané veřejné infrastruktury pěšky, ve-

řejnou dopravou či vlastním autem), nebo na dostupnost sídelně strukturální (tj. požadavek na přítomnost daného typu veřejné infrastruktury v obci) a stanoví nároky na dostupnost veřejné infrastruktury diferencovaně podle několika typů sídel. Metodika představuje klíčový materiál pro koncepční rozvalu o městě krátkých vzdáleností, resp. o městě s dobře dostupnými základními druhy veřejné infrastruktury, a může tak sloužit mj. jako podklad pro vyhodnocení dostupnosti občanského vybavení v územně analytických podkladech.

Strategické dokumenty MMR neuchopují princip města krátkých vzdáleností izolovaně, ale jako integrální součást širší transformace území směrem k vyšší odolnosti, udržitelnosti a konkurenceschopnosti. Nejde přitom o rigidní model, ale o integrovaný přístup propojující územní plánování, mobilitu, veřejný prostor a sociální soudržnost. Nová empirická zjištění v práci autorů F. Marzolla a kol.⁸ navíc ukazují, že větší blízkost funkcí je spojena s nižšími emisemi CO₂ z dopra-

vy, což podtrhuje přínos pro udržitelný rozvoj a kvalitu ovzduší ve městech.

V podmínkách České republiky s hustou sídelní strukturou a vysokým podílem malých obcí představuje tento přístup příležitost posílit lokální kvalitu života, omezit negativní dopady suburbanizace a podpořit vyvážený regionální rozvoj. Jeho naplňování přitom předpokládá spolupráci mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy, mezioborovou koordinaci i aktivní zapojení samospráv a místních aktérů. Právě tato schopnost propojovat sektory a úrovně řízení činí z města krátkých vzdáleností jeden z praktických nástrojů naplňování cílů udržitelného rozvoje a posilování odolnosti sídel v horizontu roku 2030 i dále.

PhDr. Věra-Karin Brázová, Ph.D.
Oddělení urbánní politiky a strategií
Ministerstvo pro místní rozvoj

Ing. arch. Karel Wirth
Odbor územního plánování
Ministerstvo pro místní rozvoj

ENGLISH ABSTRACT

The City of Short Distances as a Cross-Cutting Principle of the Ministry of Regional Development's Policies, by Věra-Karin Brázová, Karel Wirth

This article examines how the principle of the city of short distances has been reflected in the strategic and conceptual documents of the Ministry of Regional Development. It shows that this approach is not an isolated concept but rather a cross-cutting principle that supports sustainable development, quality of life, and the resilience of settlements through the instruments of urban policy, Smart Cities, and spatial planning.

⁶ MMR. 2025. *Politika architektury a stavební kultury České republiky*. [on-line]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. Dostupné z: [https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/koncepce-a-strategie/politika-architektury-a-stavebni-kultury-ceske-\(1\)](https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/koncepce-a-strategie/politika-architektury-a-stavebni-kultury-ceske-(1)).

⁷ MAIER, K.; ŠINDLEROVÁ, V.; VOREL, J.; JETEL, V.; PELTAN, T. 2020. *Certifikovaná metodika TB050MMR001 Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury*. [on-line]. Praha: České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury. Dostupné z: [https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/ stanoviska-a-metodiky/uzemni-planovani/stanoviska-a-metodiky-k-zakonu-c-183-2006-sb-,-do/9-ostatni- stanoviska-a-metodiky/standardy-dostupnosti-verejne-infrastruktury](https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/stanoviska-a-metodiky/uzemni-planovani/stanoviska-a-metodiky-k-zakonu-c-183-2006-sb-,-do/9-ostatni- stanoviska-a-metodiky/standardy-dostupnosti-verejne-infrastruktury).

⁸ MARZOLLA, F.; MELO, H. P. M.; BRUNO, M.; LORETO, V. 2026. Proximity-based cities emit less mobility-driven CO₂. [on-line]. In: *npj Sustainable Mobility and Transport*, 3(1), 7. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/s44333-025-00074-0>.